

Usama Majid

نام: اسامہ ماجد

LMSTD → 33059

پنجابی پیر

حقہ دوم

سوال نمبر - 03

بابا فرید نے اخلاقیات کا پیغام دتا

بابا فرید کا تعارف:

بابا فرید لیورڈاں کا اصل نام مسعود سی ہے آپ جیسا سلسلے توں تعلق رکھدے سن تے آپ دی دیگر تعلیمات وی اسی سلسلے دے گرد لکھو مدییاں نے لیا رہوئیں صدی عیسوی وچ لو کٹیوال وچ پیدا یے تے جین لوں ای پیری فقیر دل ماٹل سن آپ نے تصوف دا درس دتا۔ لوکان لوں دسیاں کہ آپ دی پیروی نے دنیا نے نیک اعمال کرنا ای انسان زندگی دا اعلیٰ مقصد اے۔ آپ نے ایس کرے ایہی شاعری دی بنیادھی تصوف تے اخلاقیات دی پائیزی تے دیکھی۔ آپ دا حوالہ پاک پن شریف وچ اے تے 3 توں 10 محرم الحرام آپ دا عرس خوش و خرم دس نال منایا جاندا اے۔

اخلاقیات دادرس:

یاما فرید سوراں نے ہر فردی
 دالت نے لوگاں دی مدھی لپتی ویلور تہ اوہناں
 لوں دین ول لراغب کرن اپنی تعلیمات دتیاں
 آپ خودی فقیر آدمی سن نے عوام لوں وی
 اچھا اخلاقیات تے عمل پیرا کر کے اوہناں دی آخرت
 سوراں لکھی کم کیتا۔

جنگل کم کرن دی تلقین

یاما فرید نے اپنی شاعری دی وجہ توں
 لوگاں لوں جنگل کم کرن دی تلقین کیتی۔ آپ نے اپنی
 شاعری دا رخ اس طرح موڑیا کہ لوگاں لوں
 آسان زبان وچ سمجھ آیاوی کہ کیوں اچھا اخلاقیات
 اپنا تہ ایس دنیا تے آخرت پی دیا وچ رب تعالیٰ
 دی فریت حاصل کیتی جا سکدی ہے۔ آپ نے لوگاں
 لوں لقیں دلایا کہ انسانی من اکرچ ایڈا ایسا پیرا
 اکر جیڑا یا بسیار کھٹک باندا ہے پر ایستو ایس لوں
 سرمدہ تے لکھنا ای بیلی ہے۔
 فرماندے نے

فرید من میدان کر ٹوئے بٹے لہ
 آئے کم نہ اوسی دوتی سنسی جواہ

عملانِ دلِ غور

ایسا فرید دی شاعری کیونکہ
 لقبوتے لوکان دی تجميعِ دل زیادہ مائل دایس
 لوں ایسا فریدے بار بار لوکان لوں اپنے عملانِ دل
 خور کن دی تلقین کیتی ہے۔ انسان بار بار اپنے
 دل خور کرداروں سے اپنا امتحان آپ لیندا لیندا
 اے کہ اوہ کتھے کھڑیا اے تے خدای جبر اویدی
 درد آپ کردا کہ اوہ صحیح راہ تے راغب یوحا ہے۔
 ایسا فرید فرمادے تیں۔

فرید جے تو عقل لطیف کالے لیکور نہ لیکور
 اپنے گریباں وچ سر نیواں رکے ویکور

ایسوں ایسا فرید یوں فرمایا اے کہ توں
 عقل رکھدا ایس تے کدی وی بھروسے کہ نہ کر کیونکہ
 بھروسے کم انسان بستی دا سبب بندے تیں تے انسان
 لوں رب توں دور کردے تیں۔ فرید اپنے کہ بار بار
 اپنے گریباں وچ جھانڈدرا کہ توں کتھے وکھو
 تے تیں کر ریا۔

سادہ زندگی گزارن دی تعلیمات

ایسا فرید نے لوکان لوں سادہ زندگی گزارن
 دی تلقین کیتی ایسا فرید دی اپنی زندگی دی

سادگی اور سادگی سے آپ نے لوگوں کو وی
ایسے ہی تعلیمات دیتے ہیں کہ سادہ زندگی گزارنے
والے ایسے ہی زندگی میں آگے بڑھنے کا حیا
نے جیسے لوگ ایسے زندگی میں حیا
ہیں اور ایسے ہی زندگی میں حیا
ہر زمانہ پسند ہے۔
مردانہ پسند ہے۔

فرید! روٹی پوری کاٹھوری لاون پوری معلوم
لاچیناں کھادی جو پوری پھرے میں گے دکھ

یعنی کہ لوگوں کو ایسے دنیاوی چیزیں
دی جائے جو حیا میں دل دھیاں رکھنے میں
مراغلی دنیاوی چیزیں پسند ہے۔

دنیا اور گناہوں کا سودا

یہاں فرید کے مطابق دنیا اور گناہوں
کا سودا کرنے کا حیا ہے اور حیا ہے
اجلاقیات میں ایسے عارفی زندگی میں
یہاں ہے۔ دنیاوی زندگی میں لوگوں کے
انسانوں میں ایسے لوگوں کا حیا ہے
یہاں ہے۔ اس سے پہلے اس سوال کے مطابق ایسے
لوگوں کو گزارنے کے لئے حیا ہے۔ اور
میں باقی دنیاوی چیزیں کو حیا ہے۔

خدا ہی۔
فرماندے میں
کوٹھی فنڈپ وارڈیاں اسار بند بھی گئے
گرد اسودا کر گئے گور میں آ رہے ہیں

جو کوٹی وی ایس دنیا تو باریا ہے اوہ
خالی ہو جا ریا ہے۔ دنیا ایک عارفی تھے اے دور
لینا ایہم یعنی کر لینا ہے کہ اس دنیا میں کچھ نہیں ہے
کہا جانے فراویدا اطلاق وی لینا بیوہ نندا ہے
خدا نے بسندیدہ بندیاں وچوں میں خاندان

سب داد کو سا عجا

بایا خریدنے بندیاں دی زندگیوں توں
ایہم جانیا کہ سب داد کو ایک جیسا ہے۔ سارے
انسان برابر نے اس توں سب توں دگر وحی آت
طرح دے ہی ملدے نہیں۔ بدوں انسان ایہم جان
لینا ہے کہ میں فلا ای نہیں اس دنیا دگھی بلکہ
باقی لوگ وی مہری طرح کسی نہ کسی پر بیٹھاتی طرح
قتلانے آویک وچ انسانی ترقی نے انسانیت
داد کو مکان لئی جذبات اچھو دے نہیں اوہ ایہم
جان لینا ہے کہ جے من کوٹی دگر لگتے اوہ پریشانی
دبا عت بندا ہے اسی طرح باقی وی انسان نہیں

تو کہ دگر در در و چ عبتلا ہو سکتے ہیں۔
 فرماتے ہیں
 ۷ فریڈا میں جانیا دلور فریڈا لورن دلور سمجھا اے جد
 اچے چڑھے دیلہیا گمراہا اگ

خدوں بند سماج اول چھاتی پائدا اے تے
 اوسوں پتا چلدا اے کہ باقی لوکان لوں وی دگر
 میں صرف اوہ کلائی نہیں۔

مندی گل

بابا فرید، اٹلی تعلیمات دی بدولت، لوکان
 لوں اخلاقیات دا عمل بنا۔ آپ دے در و چ چونکہ
 اتنی معاشی ترقی تے تعلیم عام نہیں سن۔ آپ نے
 سادانے زور دار آواز ناں لوکان لوں سرھ پاسے
 ناں لئی کوششیاں کیتیاں تے آپ وی اوس نے
 بہاؤ عمل پیرا یونے۔ آپ دی تعلیمات اج دی ایک
 وڈے درجے تے پنجاب و چ راج میں تے بسند کشیاں
 بانڈیاں ہیں۔

سوال نمبر - 03
 فنیر نیازی دی اسلوب تے موضوع
 دے حوالے نال دگھری شاعری

فنیر نیازی پوراں دا تعارف

فیر فنیر نیازی دی شاعری آپ دے
 دگھری انداز بیان دی وجہ توں کافی مشہور
 اے آپ دا اقل ناں پورا جو سی تے آپ تے
 مختلف موضوعات توں بھائی زبان وچ متعارف
 کروایا جیساں وچ خود پسندی (Narcissism) تے
 لے موضوع شاعری (Absurdism) وغیرہ شامل ہن۔
 آپ دی شاعری دے موضوعات وچ عشق معشوقی
 دارنگی ملدا اے۔

آپ دی شاعری ول نظر

دنیا دی برائیاں دا ذکر

فنیر نیازی پوراں نے اپنی شاعری
 وچ دنیا وچ لیون والیاں برائیاں ول ذکر کیا
 اے۔ دنیا وچ ہر قسم دے جنگ تے منہ لوگ ہن۔
 لکھ لوگ صرف دو جیاں توں نقصان پہچان
 دے دے لیون دے ہن۔ ایسے لوگ زمانے توں اک

ایسی جگہ بنا دیندے ہیں جیڑی رسین دے قابل نہیں
رہندی۔

آگہدے ہیں۔

۷ وریدے میں وچ ٹریا جاواں رات سہنتای کمال
اپنے ای پر چھاوہیں کولوں دل نون ٹڈا و زواں

کالی رات دا اندھرا آج مجا وین نہ ڈرافے
پر برے لوکاں دا خوف ایسین اندھیرے لوں کرید
و دھاریندا اے۔ انسان واسطے رات لوں کسی
جگہ تے جانا یا سفر کرنا مشکل کر دیندا اے۔
اک بھر جگہ آگہدے میں

۷ گھر دیاں کندھاں اتے دس چھٹاں لال بھوار دیاں
ادھی رات ہر پے کورکن ٹڈینا چیکاں بار دیاں

ایس جگہ ہی نشانے زبانی لبرایاں
ول اشارہ کنیا اے کہ گھراں دیاں دنیواں اتے
نون دے نشانے میں تے رات لوں بیون آگے
سراٹم، جو ریاں، ٹڈکنیاں ول اشارہ ۱۰۔

شوخی دا انداز

میر نیازی اوہ شاعر نے جہان دی شاعری
وچ شوخی دا حفر کثرت سال پایا جاندا۔ اوہ جوکم

داد کر کے پیش اور سوج سوجنی دا لفظ نظر آندا۔
 جیوں آکھ کے بن۔

اوہ زبیری یا وہ امرت سی سب الفت تہ جا پتیاں

یعنی کہ جو کچھ ہوی بیوگیا جا وں جیوں
 زبیر یا امرت سبیا پیا جیوں او جیوں کرت تہاں پیا گیا۔

بے موضوعاتی شاعری (Absurdism)

آپ اوہ شاعر نیں جیہناں پنجاہی وچ
 Absurdism نوں متعارف کروایا۔ ایہہ شاعری دا
 ایسا رخ تہ قسم اے جہاں کوئی وقور نیں ہوندا
 تہ عمومی طور تہ مزاح و اسٹیل لکھی جاندی اے۔

ع کوئی انسان سن یا جانور سن
 روٹیاں کھاٹی جاندے سن
 رولا پائی جاندے سن

خود پسندی دا عہر (Narcissism)

اکثر شاعر اپنی شاعری وچ ایس
 چیز دا استعمال کرتے اپنی قوت نوں وکھاندے سن
 ہرگز نیازی ہونداں پنجاہی وچ ایس دا عمل کرتے
 اید اللہ مقام قائم رڈتا اے۔

آکھن بیں :-

چاواں جے تے بندوی کردیا
 حین ایہہ تمناں دنیا دا
 پنھو دا اک اشارہ کرے
 لکھو لوواں پاسا دنیا دا
 لہر میں تے تلے انت نہیں دیکھیا
 بیوں دے ڈونگے رازاں دا

سر تیزی بیوں نار سزم نوں بھائی
 وج استعمال کرے اینا اک اللہ مقام کرنا اے جو
 ایہاں دی ایچی ستاری دی بھجان اے

وارث شاہ دی منت

تساں نے وارث شاہ کو لوں اک لوں
 منت کردی اے۔ اگرچہ وارث شاہ جہاں وج جاہیا
 لہراوہ تے اوہی لہریا دی لوکاں دے دلاں وج زندہ
 اے تے سر تیزی بیوں دی ایس گل نوں مزید
 اتے چلیا اے۔

آکھیاں وارث شاہ نوں

کتے جہاں وج بول
 اج کتاب عشق دا
 کوئی اگلا وزفا بھول

مکدی حل

میر سبازی بیودان دی شاعری اپنی
 ایک الگ ہیجان رکھدی ہے۔ لہذا ان کے مختلف
 شاعری دیاں قصاں اپنی شاعری وچ لیا کہ اک
 الگ معیار قائم کر دتا ہے جو کہ ہوا اپنی زبان تے ادب
 واسطے فخر دی گل ہے۔ آپ دا اک بیور مشہور زمانہ
 شعر جو کہ سوشل فیڈرادی سہولت لہذا مشہور ہو گیا
 ہے جو ادب وچ رد و بدل وی کر دتی گئی اپنی اصل
 حالت وچ پیش ہے۔

کچھ اور خدی لایہواں اوکھیاں سن
 کچھ بل وچ تم دا طوق وی سی
 کچھ شیر دے لوہ وی ظالم سن
 کچھ مینوں مرن دا شرق وی سی

سوال نمبر - 08

وارث شاہ دی پیرتے پنجاب دا انسا ٹیکو پیدیا۔

وارث شاہ پوراں دا تعارف

وارث شاہ 1757ء وچ پندھ چند پالہ وچ
 پیدیا پورے آپ دی وچ سہرت پیرا اے۔ کیونکہ
 اہل شاہ پورے قد کمال لکھی گئی اے کہ ایس نے پنجاب
 دی محل وکھاسی کردتی اے۔ ایس نوں پنجاب دا
 انسا ٹیکو پیدیا کینا عطا نہ ہو وے گا۔ آپ نوں
 پہلاں وی پیرا نہ تیج پنجابی دے شاعر کوشش کریکے
 پیرتساں دی لکھی گئی پیراج وی زندہ اے۔

پیر: پنجاب دا انسا ٹیکو پیدیا

شاہد حسین صاحب دا نظریہ
 شاہد حسین صاحب پیردی تعریف کردے
 پورے فرماندے ہیں کہ "خدا نہ کرے تے پنجاب اپنی
 اہل شعل کسی وچے نوں کھودھے تے پیر نوں استعمال
 کرے پنجاب دی شعل دوبارہ اوساری دا سگری اے
 جیڑی اہل شعل سی۔"

پنجاب دی ریٹل پینٹل

واریت سٹاہ پوراں نے بیروج پنجاب
دی ریٹل پینٹل دا خوبی نڈر لکھیا اے۔ ایس لوں پنجاب
دی اصل پینٹل نال پورا دنالے۔
گرمائے میں

چڑی چو پیکدی نالے باں ٹرے پابندی
پٹیاں ددھ وچ مدھانیاں نی

پنجاب دی صبح صبح دی زندگی، چڑیاں دا
درختان اے چولہاتے سویرے سویرے جاواں دا
اٹوگے ویڑے وچ بھمنا نشتے وچ لسی بنانا۔ ایہہ
پنجاب دی صبح سویرے دی اصل تصویر اے، چڑی
بیروج وچ لکھی گئی اے۔

پنجاب دی معاشی زندگی

صبح دے چولہورت فنڈر لوں بعد پنجاب
دے لوہا اے کھاں کاجاں ول ٹرے بانڈے میں۔ مرد
حقارت اپنے گم لئی لہستان دا رخ کر دے میں نے سو پینٹل
دھپ وچ چر تہ 01 کے ایسا گودا کپڑا میں دا
گم کر دیاں میں۔

۷ کلا و بار دے وچ جہان پیویا
جرخے ڈانڈیاں اٹھوسوا نیاں نئی

پنجاب نئے بابا فریدی یاد

پنجاب دا ڈاکٹر لیو وے نے اس دے بابا لیاں
نے بزرگان دا ڈاکٹر لیو وے جیمنان دی بدولت
اس علاقے دی شاہن فائم اے ایہہ لیو وے اجنگا
نہیں لگدا۔ پیر وچ وارٹ شاہ لکھتے بابا فرید
لئی وی بھول پیش کیتے نہ۔
فرماندہ ہیں

۷ گنج شکر نے آن مقام لیتا
دلوردر پنجاب دا دور پہنچی

پنجاب دیاں سہجریاں رنناں

وارٹ شاہ نے فریدی بدولت پنجاب
دے لیر تہلو دی عکاسی کردتی اے۔ پنجاب دے ماحول
کاروبار دے پس پس لکھ لکھے دے لوکاں دے
دنیات، نیالات تے طور طریقے وی دس دتے ہیں۔
پنجاب دیاں رنناں دا ڈاکٹر لکھ لکھ لکھ
ہیں۔

Date: / /

۷ اک شہر ہزار یوں گل کھنڈے
جتنے رانجھیاں رنگ چلیااے

مزید پتیاں دیاں خورتاں نے محبوب تے
محبوب دے پیاں لون ایس طرح لیر رانجھدی
کہانی طرح لیرویااے۔

۷ لے وے رانجھیاواہ میں لاٹھلی
برہوس مچیں گل بے بس بوٹی

پیرداکمال

پیرداکمال ایسے وے کہ ایس پتیاں دی
زندگی تے تاریخ لون ہمیشہ لئی امر کردتااے۔ احمد
راہی صاحب پیردی تعریف کردے یومے آکھدے
نیں۔

۷ وارث شاہ بندھیالے والے کیسی پیربنانی
احمد راہی کیسے اس جیسی اقل میں نہ آئی

سید انشا اللہ خان انشا پیردی تعریف وچ
آکھدے نہیں۔

۷ کہانی اک جو سنائی پیر رانجھ کی
تواہل درد کو پتیاں میں نے لوٹ لیا

سوال نمبر 06 مواظف نوشتہ گنج بخش

تعارف

مواظف صاحب صفتی 'صفت' کے نہیں - نوشتہ
گنج بخش پوراں لوکاں دی اصلاح واسطے جو
لکھتاں کتیاں تیں اوس مجموعہ دانان مواظف
نوشتہ گنج بخش آپ دی کتاب وچ تاسیادی
لکھتاں تیں - آپ دا تعلق خقبیل بھالیہ، ضلع
منڈی بہاؤ الدین (پرانہ ضلع گجرات) توں اے۔ ایہ
مجموعہ وی اوس دور دے لوکاں واسطے لکھا گیا سی

فکری فنی خوبیاں

آپ دی تعلیمات اسی طرح آپ دی
تربیت وچ بیان کتیاں گتیاں تیں ایچ لکھتاں تے
اوہ لوکاں تال مخاطب تیں۔

خطابت دارنگ

آپ دی تعلیمات بڑھیاں ایچ
لکھتاں تے اوہ کسی خطے وچ لوکاں تال مخاطب تے
توہ توں ایہ ول متوجہ تے بیان کر تے تیں تے
علم سکھارے تیں۔

» آکھیا بابا فرید نے، سنو سنگھ و بالو۔
بیر نوٹہ گنج بخش دی گل سنو۔«

2. لوکاں لئی نصیحتاں

آپ دی تعلیمات بنیادی طور تے لکھیاں
در مجموعہ ہے۔ آپ دی تحریر دے ۱۰ ایو اب میں تے پر
اگر کسی اک مخصوص پہلو تے نصیحتاں دیندا ہے۔

2.1 پہلا باب

پہلا باب وچ آپ نے اسلام دے
بنیادی پہلو دی لکھی کئی اے۔ اس باب دے
تعلیمی پہلو مندرجہ ذیل میں۔

۱۔ توحید

۲۔ فرشتیاں دا ذکر

۳۔ موسیٰ فرعون دا واقعہ

۴۔ انسان تے قر

2.2 دوسرا باب

دوسرے باب دے بنیادی پہلو انسانی

دل تے اہل دے وچ اچھن آئے جذبات میں

2.3 تیسرا باب

ابن باب فرج 9ویں بنیادی طور پر
لوگ ان لوگوں سے دور رہو اور ان کے لیے ان لوگوں کے درج ذیل
موضوعات پر نصیحتیں ہیں

- i- نیک لوگوں کی محبت
- ii- بنیادوں والے لوگوں سے دور رہو

2.4 چوتھا باب

ابن باب فرج 10ویں بنیادی طور پر
نیک لوگوں کی اطاعت اور ان سے دور رہو

2.5 پانچواں باب

پانچواں باب انسان کی زندگی کے
بنیادی اصول پر نصیحتیں ہیں۔ ان میں سے پہلے
نصیحتیں ہیں۔ ان میں سے پہلے
نصیحتیں ہیں۔ ان میں سے پہلے

2.6 چھٹا باب

چھٹا باب مذہبی تعلیمات سے دور رہو

- i- توحید اور دوبارہ ذکر
- ii- جنگ کم کرنی نصیحتیں

محمد الف ثانی "پیوراں دربارہ حج آئین آری توں
مذہب اور دنیا کے لوگوں سے دور رہو

گوشیاں قابلِ ذر نہیں۔

3. اندازِ بیان

لوشہ لنگِ بخش پوراں دا اندازِ بیان
سادہ اے جو عام لوکاں دی سمجھ وچ آجائے۔

3.1 عام ان پڑھ لوکاں واسطے بیان

آپ دا مجموعہ عام ان پڑھ لوکاں
واسطے اک خاص نعمت اے۔ کیونکہ اوس وقت
ابن علاقہ دے لوک انے پڑھ لکھ نہیں سن پیر آپ
دا سادہ نئے دلائل بیان اوہناں لوکاں واسطے فائدہ
مندگیت بیویا۔

3.2 چالیہ شہر دا لہندی لکھ لہی

آپ دے دور وچ چالیہ شہر دی زبان
تے ایدے وچ لہندی لکھ لہی دا رنگ نظر آندا اے جو کہ
ابن علاقہ دی پہچان اے۔

مندی گل

لوشہ لنگِ بخش دا خاص اندازِ بیان
تے فکری فنی خوبیاں سن۔ نشان نئے اوس دور وچ
دروں آئینا آئری لوکاں دے دلائل اتے پورا یاد دتا
سی، عام لوں سہجے راہ تے لکے آئے آپ دے دور
عام ان پڑھ لوکاں واسطے کارآمد ثابت بیویا جو
کہ پورا دور پڑھ لکھ نہیں سکدے سن۔